

A francia egyetemi könyvtárak gyűjteményei és használata 1989 és 2004 között

Az 1989-ben közzétett *Miquel-jelentés* után a francia *Oktatásügyi Minisztérium* azt ígérte, hogy jelentősen megemeli az egyetemi könyvtárak költségvetését. Az igazgatók némi szkepszissel fogadták ezt a bejelentést, az egyetemi könyvtárak finanszírozása azonban érezhetően javult ebben az időszakban. A statisztikából kiderül, hogy nemcsak az új épületekre fordított kiadások emelkedtek, hanem az állománygyarapítási összegek is, hogy középtávon elérjék az angol és a német egyetemi könyvtárak ellátottsági szintjét.

Állománygyarapítás

Már 1989 és 1994 között 110%-kal növekedtek a beszerzésekre fordított összegek, amire korábban soha nem volt példa. Az 1989–2004-es időszakban pedig 285%-os emelkedés mutatkozott.

Tekintetbe kell azonban venni, hogy ez idő alatt jelentősen megnőtt az egyetemek száma új alapítások vagy osztódások révén: 67 egyetemi könyvtár működött 1989-ben, 2004-ben pedig 105. Ráadásul térbeli elhelyezkedésük is módosult: korábban egyharmaduk a párizsi régióban működött, jelenleg viszont a 27 párizsi és környéki egyetemi könyvtárral szemben 78 található vidéken.

Gyűjtemények

Az eltelt 15 évben a monográfiák száma a francia egyetemi könyvtárakban 20,7 millióról 28,5 millióra nőtt (37%). Az állományok megoszlása is előnyösen változott: 1989-ben Párizs környékén volt található 53%-uk, és vidéken 47%-uk, de 2004-ben ez az arány 32% – 68%-ra változott. Ennek ellenére a francia egyetemi könyvtárak állományai jelentősen elmaradnak német és angol partnereikéi mögött. 2004-ben csak négy egyetemnek volt több

mint egymillió kötete, és több mint 500 000 kötet volt további 12 könyvtárban. 24 könyvtárban az állomány nem érte el a 100 000 kötetet.

1989-ben 336 000 folyóíratra fizettek elő, 2004-ben 495 000-re. Megjegyzendő, hogy a növekedés főként a vidéki egyetemeken jelentkezett, a párizsi és környéki könyvtárak nagyjából ugyanannyi folyóíratra fizettek elő, mint korábban. Csak hét egyetemi könyvtár jelentett többet 10 000 tételnél, és 20-nak az előfizetése 5 és 10 ezer cím között mozog. 16 könyvtár viszont kevesebb, mint 1000 folyóíratral rendelkezik.

A statisztikában öt éve szerepelnek az elektronikus dokumentumok is. 1999-ben 44 000 előfizetést jelentettek elektronikus folyóíratokra és egyéb dokumentumokra; ez 2004-re 515 000 e-folyóíratcímre és 92 000 egyéb elektronikus dokumentumra nőtt.

Kölcsönzések

A hallgatók számának emelkedése növekedést jelentett a használatban is. A beiratkozott olvasók száma nőtt, bár az utóbbi öt évben némi visszaesés mutatkozott (1989: 730 000, 1994: 1 120 000, 1999: 1 210 000, 2004: 1 170 000). A látogatottság azonban változatlanul gyorsan emelkedő tendenciát mutat, köszönhetően talán az új építkezéseknek, a több olvasóhelynek is (1989: 23 900 000, 1994: 40 200 000, 1999: 52 900 000, 2004: 57 000 000).

A kölcsönzések száma az 1989-es 5 640 000-ről 2004-ben 13 420 000-ra emelkedett. A korábban egyik fő használati formának számító helybeni használat (a raktárból az olvasóterembe kikért anyag) jelentősen visszaesett azáltal, hogy a szabadpolcos állományok számára az építkezések

következtében jóval nagyobb felületek álltak rendelkezésre: 1989-ben 4 070 000 kötet, sőt 1994-ben 5 460 000, de 2004-ben már csak 2 860 000!

Az elektronikus források számának növekedésével párhuzamosan a hagyományos kölcsönzés némileg csökkent, az előbbieket használata azonban számottevően emelkedett. 2004-ben az egyetemi könyvtárakban 9,4 millió folyóiratoldalt töltöttek le, és 4 millió dokumentumot vettek igénybe különféle adatbázisokból.

2004-ben 160 000 hallgató látogatott elektronikus dokumentumok használatába bevezető kurzusokat; megjegyzendő azonban, hogy csupán egyharmaduk vett részt az egyetemi könyvtárak által szervezett tanfolyamokon, a többiek az egyetemi szervezetek keretében indított kurzusokon.

A könyvtárközi kölcsönzés soha nem játszott szerepet a francia egyetemi könyvtárak szolgáltatásai között. Az intenzív propaganda hatására az 1989-es 556 000-ről öt év alatt 730 000-re növekedett, viszont 2004-ben 354 000-re esett vissza a kért dokumentumok száma. A kérések kielégítése 2004-ben 82%-os volt.

Nyitvatartási idő

Határozottan vonzóbbak lennének használóik számára a könyvtárak, ha hosszabb lenne nyitva tartásuk. A néhány éve bevezetett 35 órás munkahétnek köszönhetően a legtöbb könyvtár esténként és szombaton nem áll használói rendelkezésére. Napközben az igénybevételt a használat ellenőrzésével és az olvasóhelyek használatának szabályozásával próbálják mederben tartani. Mindenesetre a 105 egyetemi könyvtár közül csak négy van nyitva hetenként több mint 70 órát, további 18 hetenként 60–69 órát tartja nyitva olvasótermeit. A könyvtárak többsége hetenként kevesebb, mint 55 órát van nyitva.

A francia Oktatásügyi Minisztérium úgy látja, hogy az egyetemi könyvtárak jó úton vannak afelé, hogy vonzó és teljesítő képes intézményekké váljanak. Kiemelten törekszenek a szabadpolcra helyezett állományok jelentős növelésére, az elektronikusan hozzáférhető források használatának növelésére és az információtechnológiai infrastruktúra állandó modernizálására.

/GABEL, Gernot U.: Kollektionen und Entleihungen in französischen Universitätsbibliotheken 1989–2004. = Bibliotheksdienst, 41. köt. 6. sz. 2007. p. 609–614./

(Papp István)